[2019] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 521

ਦੀਪ ਨਾਰਾਇਣ ਚੌਰਸੀਆ

ਬਨਾਮ

ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ

(2019 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 180)

ਫਰਵਰੀ 25, 2019

[ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ ਅਤੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860: ਧਾਰਾ 302/149 - ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚਾਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚਾਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ - ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ - ਕਿਹਾ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ਲਤਫਹਿਮੀ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ - ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ

ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 149 IPC ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਗਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਫਿਰ ਵੀ ਚਾਰਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਕਿ Cr.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 354 (3) ਤਹਿਤ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। - ਸਾਰੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਮਾਮਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੰਧਤ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 – ਧਾਰਾ 354(3) – ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959 – ਧਾਰਾ 27

ਅਪੀਲ: ਗੈਰ-ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ - ਗੈਰ-ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ - ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਕੱਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਚਾਹੇ ਪੂਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕੱਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ - ਕਿਹਾ: ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੂਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼, ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੋਰ ਗੈਰ-ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ - ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ - ਗੈਰ-ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

- ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 - ਧਾਰਾ 302/149 ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

XXXXXX

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ : ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਆਦੇਸ਼, ਜੋ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਅਪਰਾਧ (ਇਕੱਲੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27) ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ (ਧਾਰਾ 302/149 IPC) ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ (ਧਾਰਾ 302/149 IPC) ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਲਾਭ ਦੂਜੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਗੈਰ-ਅਪੀਲ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 17, 28, 29, 31-33) [527-F; 530-B, C, D, G]

XXXXXX

ਦੁਰਗਾ ਸ਼ੰਕਰ ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਰਘੁਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਐਸ.ਸੀ. 520: [1955] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 287 - ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ।

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, **(1982) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 101: [1982] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 235**; ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ **(1994) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 568: [1994] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 114**; ਚੇਲਾਪਨ ਮੋਹਨਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ **(1995) Supp (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 259**; ਡੰਡੂ ਲਕਸ਼ਮੀ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ **(1999) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 69: [1999] 1 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 535**; ਅਨਿਲ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ **(2001) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 318: [2001] 1 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 298**; ਬਿਜੋਏ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ **(2002) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 147: [2002] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 179**; ਗੁਰਚਰਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ **(2003) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 698: [2003] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 60**; ਸੁਰੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ **(2003) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 128**; ਅਖਿਲ ਅਲੀ ਜਹਾਂਗੀਰ ਅਲੀ ਸਈਦ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ **(2003) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 708**; ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ **(2003) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 241: [2003] 1 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 710 – 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।**

ਕਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
[1955] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 287	**ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 25**
[1982] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 235	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 27**
[1994] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 114	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 27**
(1995) Supp (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 259	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 27**
[1999] 1 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 535	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 27**
[2001] 1 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 298	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 27**
[2002] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 179	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 27**
[2003] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 60	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 27**
(2003) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 128	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 27**
(2003) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 708	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 27**
[2003] 1 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 710	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 27**

XXXXXX

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 180.

1994 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (DB) ਨੰਬਰ 77 ਵਿੱਚ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 14.11.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬ੍ਰਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਏ. ਪੀ. ਸਿਨਹਾ, ਸੌਰਵ ਕੁਮਾਰ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ. 1. ਇਹ ਅਪੀਲ 1994 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (DB) ਨੰਬਰ 77 ਵਿੱਚ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 14.11.2017 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

2. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

3. ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ (1) ਲੁਖੋ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, (2) ਬੀਰੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, (3) ਬਿਨੇਦ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, (4) ਦੀਪ ਨਰਾਇਣ ਚੌਰਸੀਆ ਅਤੇ (5) ਕਨ੍ਹਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 264/1992 ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਮੁੰਗੇਰ ਦੁਆਰਾ 06.02.1992 ਨੂੰ ਕੌਸ਼ਲਿਆ ਦੇਵੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਆਈਪੀਸੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

4. 08.02.1994 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਨ੍ਹਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣੀਆਂ ਸਨ।

XXXXXX

5. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਲੁਖੋ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, ਬੀਰੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, ਬਿਨੋਦ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ ਅਤੇ ਦੀਪ ਨਰਾਇਣ ਚੌਰਸੀਆ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚਾਰਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਪੈਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਨ੍ਹਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, ਜੋ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਹੈ, ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। “

6. ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ।

7. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਨ੍ਹਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (DB) ਨੰਬਰ 112/1994 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ,

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (DB) ਨੰਬਰ 77/1994 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਕਨ੍ਹਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 112/1994 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਸੀ, ਭਾਵ ਕੀ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ (ਕਨ੍ਹਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰੀਆ) ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ।

9. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ, ਲੁਖੋ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, ਬੀਰੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, ਬਿਨੇਦ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ ਅਤੇ ਦੀਪ ਨਰਾਇਣ ਚੌਰਸੀਆ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 77/1994 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ।

10. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ਲਤਫਹਿਮੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਕਨ੍ਹਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ ਦੇ ਨਾਲ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।

XXXXXX

11. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਅੰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

ਪਹਿਲਾ ਪੈਰਾ

"ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ 8 ਫਰਵਰੀ, 1994 ਨੂੰ ਮੁੰਗੇਰ ਦੇ 12ਵੇਂ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 264/92 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302/149 IPC ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਪੈਰਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ

"ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.5 ਸੁੰਦਰ ਤੰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਫਰਦਬੀਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਵੇਰੇ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਰਾਈਫਲਾਂ ਅਤੇ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਭੱਜਦੇ ਸਮੇਂ ਉਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣ ਲਈ ਹਵਾ ਵਿਚ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭੱਜ ਗਏ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ, ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302

ਅਤੇ 302/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀ ਸਜ਼ਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

XXXXXX

12. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਸਰ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਦੂਜਾ, ਕਨ੍ਹਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੀਜਾ, ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਲੁਖੋ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, ਬੀਰੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, ਬਿਨੋਦ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ ਅਤੇ ਦੀਪ ਨਰਾਇਣ ਚੌਰਸੀਆ ਨੂੰ ਵੀ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302, IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

13. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀਪ ਨਰਾਇਣ ਚੌਰਸੀਆ ਨੇ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

14. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਜੋ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ।

15. ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ।

16. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਆਪਣੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਵੇਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

17. ਪਹਿਲੀ ਗਲਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

18. ਦੂਜੀ ਗਲਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੀਪ ਨਰਾਇਣ ਚੌਰਸੀਆ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ (ਲੁਖੋ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, ਬੀਰੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ ਅਤੇ ਬਿਨੋਦ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ) ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ

27 ਤਹਿਤ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ।

XXXXXX

19. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੀਪ ਨਰਾਇਣ ਚੌਰਸੀਆ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚਾਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।

20. ਤੀਜੀ ਗਲਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।

21. ਚੌਥੀ ਗਲਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਗਲਤ ਦੋਸ਼ੀ

ਠਹਿਰਾਇਆ, ਫਿਰ ਵੀ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਚਾਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

22. ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 354(3) ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

23. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ।

24. ਹੁਣ, ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ, ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੇ ਵਿਵਾਦਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਕਲੌਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਨ੍ਹਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

XXXXXX

[ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ.]

25. **ਦੁਰਗਾ ਸ਼ੰਕਰ ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਰਘੁਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਐਸ.ਸੀ. 520** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੈਰ-ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

26. ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਬੀ. ਕੇ. ਮੁਖਰਜੀ (ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਬਣੇ) ਨੇ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਲਿਖਤ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ:

"ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੇਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਭਵ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ..... ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ.....

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ।"

27. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। [ਦੇਖੋ **ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ** ਬਨਾਮ **ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ**, (1982) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 101, **ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ** ਬਨਾਮ **ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ,** (1994) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 568**, ਚੇਲਾਪਨ ਮੋਹਨਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ** ਬਨਾਮ **ਕੇਰਲ ਰਾਜ**, 1995 Supp(1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 259**, ਡੰਡੂ ਲਕਸ਼ਮੀ ਰੈਡੀ** ਬਨਾਮ **ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ**, (1999) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 69, **ਅਨਿਲ ਰਾਏ** ਬਨਾਮ **ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ**, (2001) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 318, **ਬਿਜੋਏ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ** ਬਨਾਮ **ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ,** (2002) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 147, **ਗੁਰਚਰਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ** ਬਨਾਮ **ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ**, (2003) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 698, **ਸੁਰੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ** ਬਨਾਮ **ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ**, (2003) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 128**, ਅਖਿਲ ਅਲੀ ਜਹਾਂਗੀਰ ਅਲੀ ਸਈਦ** ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2003) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 708 ਅਤੇ **ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ** ਬਨਾਮ **ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ** (2003) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 241]

XXXXXX

28. ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮੁੱਚੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

29. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਤੱਥਾਂ

ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

30. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ।

31. ਇਹ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਅਪਰਾਧ (ਇਕੱਲੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27) ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ (ਧਾਰਾ 302/149 IPC) ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ (ਧਾਰਾ 302/149 IPC) ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

32. ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਲਾਭ ਦੂਜੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਗੈਰ-ਅਪੀਲ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ

ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

33. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

34. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (DB) ਨੰਬਰ 77/1994 ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (DB) ਨੰਬਰ 112/1994 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

35. ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰੇ।

XXXXXX

36. ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੀਪ ਨਰਾਇਣ ਚੌਰਸੀਆ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ (ਦੀਪ ਨਰਾਇਣ ਚੌਰਸੀਆ) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

37. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰੇਗੀ।

38. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਣ।

39. ਜੇ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਕੀਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi